

БЕЛОГРАДЧИШКИ ЛЕГЕНДИ

Б. В. ТОШЕВ

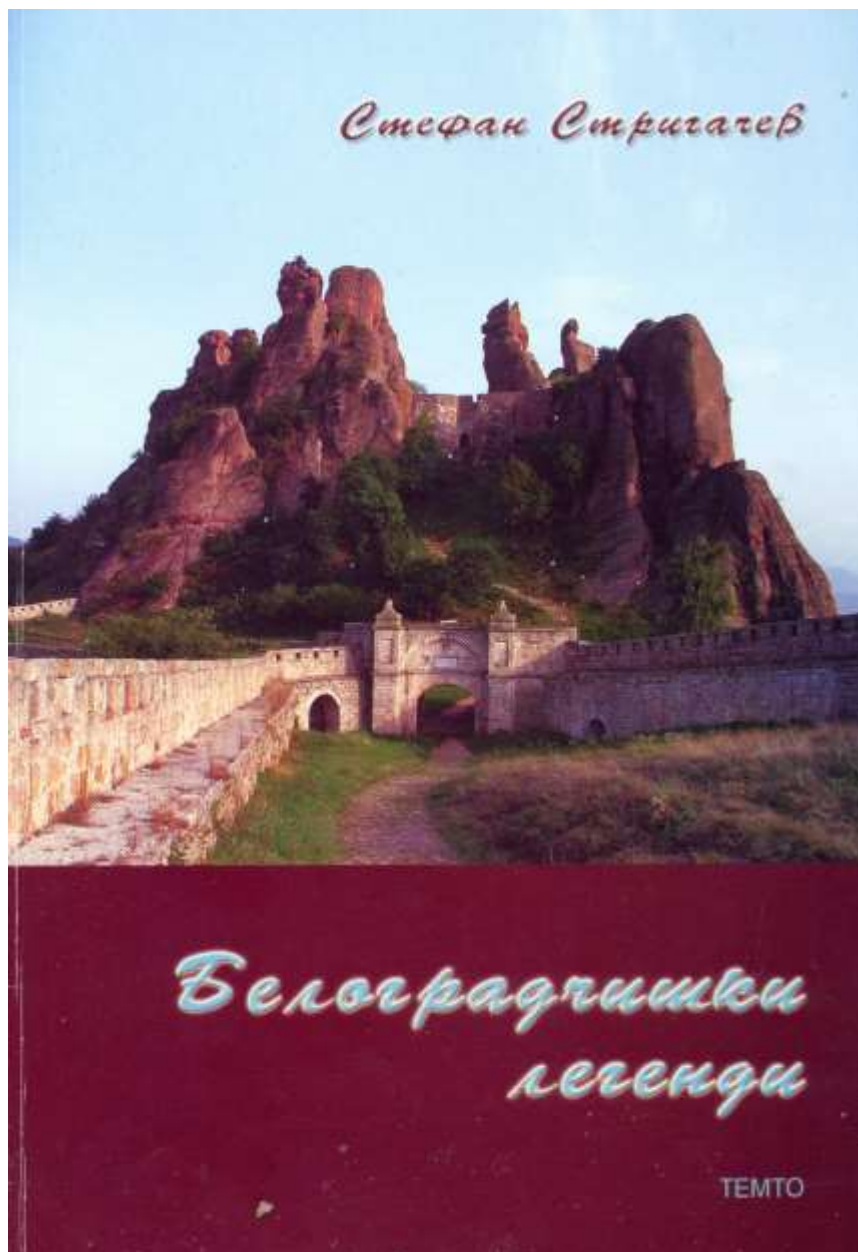
С. Стригачев. *Белоградчишки легенди*. ТЕМТО, София, 2009, 39 с.
ISBN 978-954-9566-51-2

Abstract. This slim book contains 11 legends about Belogradchik and its vicinity and people. The book is illustrated. The author of the book is Stefan Strigachev (1935-2000). Additionally, the text of the book is exhilarated by several clever rhymes written also by the author.

Keywords: Stefan Strigachev, Belogradchik, legends, poems

За Белоградчик и прочутите Белоградчишки скали са публикувани голям брой легенди. Някои от тези книги навярно са написани с комерсиална цел в отговор на големия интерес на туристи и посетители на тази най-голяма българска природна забележителност. Първата от тези книги е „Белоградчишката мадона“ на Георги Попов (1938). Впоследствие са издадени и други книги, в които някои от известните легенди са претърпели промени, съобразно изискванията на времето, в което са писани (Попов & Джонов, 1969; Градишки, 2000; Попов & Попов, 2006; Петрова & Джонов, 2001; Михайлов et al., 2001).

Рецензираната тук книга със същите легенди е била публикувана с друго художествено оформление и в 2002 г. (Стригачев, 2002).

Предговорът на книгата е написан от доц. д-р Атанас Стригачев, доктор на философските науки, който е брат на безвреме починалия

автор на книгата (2000 г.). Предговорът е озаглавен „Пътеките на времето“ и завършва така: „Така се раждат легендите. Хората се раждат, живеят и умират, а скалите остават. Остават да живеят и техните легенди.“

„Белоградчишки легенди“ съдържа 11 легенди: Комендантът; Истинското богатство; Ведерия; Чужденецът; Вечните влюбени; Вкаменената монахиня; Езерната русалка; Субашин чешма; Думата на деспота; Златната пара и Прекрасната магьосница. Текстовете са къси, високо художествени и са освежени с внимателно подбрани от редактора (Атанас Стригачев) кратки поетични творби на Стефан Стригачев. Задната корица на книгата съдържа кратко представяне на автора.

Един кратък откъс от „Комендантът“ ще даде представа на читателя на този отзив за художествения стил на Стефан Стригачев – пестелив на думи, но точен, задържащ вниманието на читателя и подхранващ неговото въображение. Така са написани и останалите разкази и именно в това е голямото достойнство на тази книга.

„В началото на 1878 г. Белоградчишкото кале се предаде без бой. Комендантът изпрати парламентъори да кажат на русите, че гарнизонът слага оръжие и чака великодушието на победителите. Руското командване разреши на турците да се изтеглят с бойното си снаряжение и сега те се стягаха за отстъпление. Комендантът стоеше сам на скалите до крепостта. Долу под него се суетяха войниците, опаковаха багажа и боеприпасите. Всичко, което не можеше да се вземе, бе изхвърляно в бунарите и старателно засипвано с пръст. Но не към аксера гледаше сега той с уморените си очи. Неговият поглед се рееше извън крепостта и стигаше чак до далечните тъмни гори на Балкана. Пролетта беше подранила и Али вдишваше с пълни гърди въздуха, изпълнен с дъха на готови да се разпукнат пъпки. Гледаше скалите и мислено се прощаваше с тях. Той бе израснал тук и обичаше тези места като свои, въпреки че понякога при среща с българи се беше чувствал като чужденец. А беше

вече късно да търси нови приятели и да обиква друга земя. Обхвана го някаква безсилна омраза към дедите, виновни за всичко това.

Една сутрин портите на Калето се отвориха и турската войска унило пое пътя към св. Николския проход. Комендантът с малък отряд се отправи към Видинския път да посрещне победителите. Народът ликуваше – хората викаха, пееха и се прегръщаха и никой не обръщаше внимание на парадно облечения турски аскер, който мълчаливо крачеше по улицата.

За Али церемонията премина като насън. Той се доближи до руския офицер и като отдаде чест, разпаса сабята си и му я подаде. Офицерът я пое, но веднага му я върна в знак на зачитане на войнските му заслуги. После Али се качи на подадения му кон, отново отдаде чест и даде команда на войниците си да го последват. В края на града на „Субашин чешма“ той видя девойка да налива вода и спря коня си. Искаше за последен път да се напие от чешмата, от която от толкова години беше пил вода, но момичето го изпревари и му подаде шарената си стомна. Той пи дълго и когато връщаше стомната, вгледа се в очите на момичето и в тях видя не омраза, а прошка. Пред тия очи комендантът стори дълбок поклон и забтърза с коня си, за да застане начело на аскера.

Бяха изминали повече от двайсетина години откакто турците бяха напуснали Белградчишката крепост. За тия години тя буреняса и през отворените ѝ широко врати нощем влизаха хищници и бродеха сред руините. Понякога идваха иманяри, но те вместо злато по-често намираха човешки кости. Никой не разбра как се появи в градчето някакъв престарял човек, облечен по европейски. Той вървеше по улицата, подпирайки се на дебелия си бастун, украсен със злато, а погледът му се спираше навсякъде, сякаш че търсеше нещо. Беше казал, че дошъл тук, за да се лекува. Чужденецът често се отбиваше в кафенето

на внука ма Мемедали. Хората от съседните маси го гледаха с любопитство и понякога им се струваше, че иска да ги заговори. Веднъж най-неочаквано той попита: „Цъфтят ли още пожуре по „Венеца“ ? Всички го изгледаха слисано – откъде накъде знае, че има божуре там ?! Но той продължаваше да пие кафето си замислен. После изведнъж се разбърза, остави на масата цяла жълтица за кафето и като не кимна на никого, напусна кафенето.

Есто го виждаха да се изкачва към Калето и да се разхожда там между напуснатите каменни зидове. Виждаха го вечер и край „Субашин чешма“, заслушан в шепота на водата и песента на шурците.

После неочаквано изчезна, така както се беше и появил. След време го намериха умрял сред скалите до Калето. Погребах го по християнски, защото никой не знаеше кой е той. Никой не разбра, че чужденецът беше Али – последният комендант на Белоградчишката крепост.“

Ако в някое утро
загльхнат фанфарите,
и звездите, които ни светят,
угаснат сами.
В онзи час не трябва да жалиме,
защото са светили
лъжливи звезди !

Аз знам – боли,
душата е обезверена,
и тя кърви
и стене, може би.
Недей скърби,
Ти гледай със сърцето –

със другите,
невидими очи.

Излез набери си
от нежните макове –
те са пламъци приказни
по всички поля.
Не може да бъде
самотен човека,
щом набрал е
букетче цветя.

ЛИТЕРАТУРА

- Градишки, П. (2000). *Белоградчишки легенди*. София: Филвест.
- Михайлов, М., Михайлова, К. & Костов, П. (2011). *Белоградчишки скали: легенди*. Белградчик: Unicart.
- Петрова, Е. & Джонов, К. (2001). *Приказни видения: легенди от Белоградчишкия и Видинския край*. София: ПАЛ.
- Попов, Г. (1938). *Белоградчишката мадона: легенда*. София: Художник.
- Попов, Г. & Джонов, К. (1969). *Шепот от вековете: легенди от Видинския край*. София: ОФ.
- Попов, Г. & Попов, Б. (2006). *Шепот от вековете: легенди*. София: Филвест.
- Стригачев, С. (2002). *Скални легенди*. София: Филвест.

✉ Prof. B.V. Toshev
University of Sofia
1164 Sofia, Bulgaria
E-Mail: toshev@chem.uni-sofia.bg

© 2016 Venets: Author

